

POTRAVNÉ DRUŽSTVO A OBCHODY

POTRAVNÉ DRUŽSTVO

Potravné družstvá sa zakladali v malých mestečkách a hlavne na vidieku už koncom 19. storočia. Zriaďovali obchody s potravinami a so zmiešaným tovarom. Na ich založení mali zásluhu prevažne predstavitelia miestnej inteligencie - učitelia, niekde aj farári. To boli zároveň aj prví členovia predstavenstva toho družstva. Členstvo sa získavalo nízkymi vkladmi, výhodou člena bol napríklad dvojtrojpercentný úrok z hodnoty celoročného nákupu. K ich vybaveniu obyčajne patrila predajňa, krčma, sklad, kancelária, ale niekde napríklad aj knižnica, či sála s javiskom. Ich rozkvet nastal najmä po 1. svetovej vojne. Od názvu „Potravné družstvo“ sa neskôr prešlo k názvu „KONZUM“ a od roku 1965 sa transformovali na „JEDNOTY SD“. Potravné družstvá prežili obe svetové vojny a podobne ako neskôr roľnícke družstvá výrazne pozdvihli a zveľadili najmä najchudobnejšie vrstvy vidieka.

V Mníchovej Lehote bolo potravné družstvo založené už v roku 1907. Stalo sa tak predovšetkým zásluhou učiteľa Augustína Jarúnka. Družstvo spočiatku obchodovalo len s koloniálnym tovarom (petrolej, olej, soľ, cukor, káva...). Už v roku 1908 si zažiadalo o licenciu na predaj alkoholu v pečatených fľašiach a v roku 1914 účastníci požiadali o povolenie verejného vymeriavania liehovín a o výčap piva a vína – teda o predaj alkoholických nápojov v obchode nadrobno. Toto čapovanie trvalo až do roku 1928. Neskôr bola koncesia rozšírená o hostinec. V októbri 1947 bola v obci zriadená prvá „verejná telefónna hovorňa“ a umiestnená bola práve v potravnom družstve. Potravné družstvo v Lehote zaniklo v roku 1952.

PREDAJNE A KRČMY

Potravné družstvo bolo na tom mieste, kde stojí terajšia samoobsluha. Od dolného konca mal vchod „konzum“, v strede budovy bola krčma a od horného konca bola najskôr kancelária potravného družstva, urbáru a tá verejná telefónna hovorňa a neskôr mliekareň. Keďže v dedine nebola zavedená elektrina, tak v budove nemohli mať ani elektrické osvetlenie, ani chladničky... V zime, keď vrstva ľadu v zamrznutom potoku mala niekoľko desiatok centimetrov, chlapi z neho narezali nalámali väčšie kusy. Pri budove potom vrstvlili tie kusy ľadu na seba a posýpali pilinami. Prikrylo sa to konármi, zahádzalo zemou a ľad niekedy vydržal aj do augusta. Krčmári ho v lete používali na chladenie sudov s pivom. Čo sa týka zásobovania mäsom, chodila do dediny pojazdná predajňa – najskôr len v piatok, neskôr dvakrát týždenne.

Keď sa v roku 1966 začala robiť regulácia potoka, bolo treba preložiť jeho koryto, ktoré pôvodne tieklo nie pred obchodom, ale za ním. Tak bola stará budova potravného družstva v roku 1968 zbúraná. Lehota sa tak (možno prvý raz po stáročiach) ocitla bez krčmy a štamgasti museli niekoľko rokov chodiť až na Radar. Nová krčma – Pohostinstvo – bolo otvorené až v roku 1973. Pohostinstvo v roku 2009 dala Jednota výpoveď z nájmu poslednej „krčmárke“ Slávke Kotlebovej a v roku 2010 Pohostinstvo prestavali na Potraviny COOP Jednota.

